

# KUSTBON

Veckotidning för svenskarna i Estland.

<b>Fjärde årg.</b> <b>No 16.</b>	<b>Prenumerationspris.</b> 1 månad Mr. 12: — I Sverige: 1 månad Kr. 0: 75 I Finland: 1 månad Fmk. 1: 50	<b>Utgives av Svenska Folkförbundet i Reval alla onsdagar.</b>  <b>Ansvarig redaktör: N. Blees.</b>  <b>Redaktionens adress: Riddaregaten 3, Reval.</b>	<b>Annonspris.</b> 2 mk. pr mm. I Sverige: 10 öre pr. mm. I Finland: 30 penni pr mm. För annons, som införes 10 eller flera ggr, räknas 20% rabatt.	<b>11 maj.</b> <b>1921.</b>
-------------------------------------	--	---	---	--------------------------------

## Pingst.

En salig fröjd den dag beskär, som åter till oss kommen är, då Anden med sin nåd och fred från himlens sköte strömmar ned.

Kring skaran, som är Andens tolk, en skara stor från jordens folk får lyssna i Guds tempelsal till nya tungors nya tal.

Med vittnesbörd omsynd och nåd, om Kristi död och Fadrens råd, med dopets bad och livets ord Guds kyrka grundas på vår jord.

Din kyrka, Gud, i stoft är böjd. Oss åter giv från himlens höjd en dag, den första pingsten lik, på Andens kraft och gåvor rik.

Ånyo våra hjärtan vig till tempel, helgade åt dig! Förlåt vår synd och giv oss frid och salig fröjd till evig tid!

(Ur "Psalm och sång" av biskop Eklund).

## Våra svenskars öden.

Av. Joh. Nymann.

II.

Att detta förtryck skulle haya en allt annan än god verkan på vårt folks utveckling i andligt och fysiskt avseende, är utom allt tvivel. Väl grundade biskop Ihering år 1650 en sockenskola på Nuckö och år 1691 skulle på nå-

dig befallning av d. 12 oktober 1690 bondeskolor anläggas på Nuckö, för vilket ändamål tyska kyrkoföreståndare valdes, (se där-om förra årets almanack), men trots prosten Hasselblatts energiska inlägg att öppna en sådan i Klockargården och den andra vid Rosleps kapell på den av ålder till kyrkan hörande jordegendomen, så blev det ändå ingenting av. Så fortgick det ända till år 1786, då samma befallning upprepades och en skola verkligen kom till stånd i Klockargården med klockaren som lärare, vilken 1803 erhöll en biträdande lärare, 1805 besöktes skolan av 87 gossar och 63 flickor, men endast under den s. k. "lärtiden" — konfirmationsundervisningstiden. Denna skola var dock ingenting annat än en läseskola, där inga andra ämnen förekommo.

Pastor Orning på Ormsö gjorde också år 1786 ett förslag att grunda två skolor, den ena i Öster- och den andra i Vester-vacka, men baron Otto Stackelberg sköt all skuld för folkets ohysfning endast på den onyktra klockaren och uppdrog åt församlingen att välja en ny, vilken med spegubbens (d. ä. kyrkotjänarens) tillhjälp skulle i sockenstugan undervisa sådana barn, som icke förstodo att läsa. Ännu en gång, år 1791, försökte pastorn upphjälpa undervisningen och indelade alla barn mellan 10 — 15 år i fyra avdelningar, av vilka en varje fredag skulle komma till prästgår-

## Kustbon utgives icke under pingstveckan. Glad pingst önskas alla läsare.

den för att undervisas av honom, men de kommo icke.

Genom prästernas bemödanden på Nuckö och Ormsö kommo dock ett slags söndagsskolor till stånd. Lärarnas antal på Nuckö utgjorde 18, vilka hade till uppgift att förhöra barnen i innanläsning och religion, för vilket de uppburo 2 rubel banko i årlig lön, vilka penningar togos av räntan till två legater. Ur denna källa fingo även flitiga barn abc- och katekeser m. fl. böcker gratis. På Ormsö undervisades det utan ersättning. — I Vichterpal anställdes år 1849 en lärare, vilken under hela vintern skulle hålla skola: måndagarna i Korkis, tisdagarna i Villivall, fredagarna i Englema (Engis) och lördagarna i Ugгла, dit svenska barn även från andra byar skulle samlas. Till ersättning erhöll han därför från herrgården 4 tunnor råg årligen, var fri från värnpliktskyldigheten samt även från dagsverken.

Sådana söndagsskolor fortforo att existera tills egentliga folkskolor inrättades i mitten av 1860 talet.

År 1816 avskaffades livegenskapen för esterna i Estland och år 1819 för esterna i Livland, som också var av betydelse för våra svenskar. Detta var dock endast till namnet och den gamla trälldomen fortfor till år 1864, då den nya bondeförordningen, stadfäst av Kejsar Alexander II, utkom, — då ryska livegenskapen avskaffades och vårt folk fick sin jord på arrende. Sedan dess har folket satts i tillfälle att inlösa sin jord och en stor del har också lyckats göra det, så att de kommit i en jämförelsevis oberoende ställning. Men mycket återstår att göra, isynnerhet på det andliga området, — och vilja vi nu hoppas att det skall gå i fort tempo, sedan vi nu sett vårt länge hysta önskemål om en folkhögskola för våra Estlands-svenskar förverkligas.

### Birkas folkhögskola.

Lördagen den 30 april avslutade Birkas folkhögskola sitt första läsår. Avslutningen har skett i all tysthet, utan besök utifrån, och det var också väl att lärare och elever fingo vara ensamma vid ett sådant tillfälle. Avskedet var gripande ty ett sådant hjärtligt förhållande mellan lärare och elever, som rådde vid Birkas, måste mansöka sitt motstycke till. Mycket, mycket av god andlig mot ha de unga fått i denna ungdomskola, och just därför känna sig alla så tacksamma mot sina ledare och vårdare. De gå nu bättre utrustade ut för att fortsätta i livets skola. Mätte nu bara världens många-handa ej få förkväva den goda frukten.

Det är Nuckö svenska folkhögskola, som utskickar sina första elever!

Mycket vore att skriva om østlandssvenskarnas märkliga folkhögskola, men utrymmet tillåter oss ej säga mera. Vi hänvisa

intresserade till skolans utförliga årsberättelse, som snart torde utkomma.

### Det svenska prosteriet.

Den 2 maj har Estländska Konsistoriet stadfäst det svenska prosteriet, till vilket skulle höra: Svensk-Finska St. Mikaelss församlingen i Reval jämte Vormsö och Runö. Församlingen på Nuckö, säger Konsistoriet, som räknar både svenska och estniska medlemmar, har ej kunnat förena sig om det svenska prosteriet, ity att svenskarna velat tillhöra det svenska men esterna det estniska, och därför kommer Nuckö att tillhöra det estniska prosteriet. Vi kunna ej låta bli att här påpeka, att den övervägande delen av Nuckö församling är svensk — minst två tredjedelar — och ingenting kan hindra svenskarna att fritt sluta sig till de andra svenska församlingarna i landet. Och det är visst att så måste ske.

Nuckö är en urgammal svensk församling, och det vore sorgligt om den nu skulle skiljas från de övriga. Här se vi vilken klyfta en icke svensk präst kan bygga mellan två nationer, som sedan gammalt levat i god grannsämja. Svenskarna som ha majoriteten i socknen valde i god tro en estnisk pastor, ty vi ha alltid betraktat våra grannar som våra bästa vänner, men nu se vi till vår sorg, att socknen med de urgamla svenska anorna håller på att skiljas från det svenska prosteriet. Att pastorn på orten icke intresserar sig för svenskarna veta vi, men Nuckö kyrkoråd borde självt sköta sin sak, ty det har rätt därtill och även fullmakt. Nucköbor, visen att även i ären svenskar!

Pastor Linderstam har fått i uppdrag att sammankalla prosterisynoden, som torde bliva samtidigt med kyrkodagen som avhållas d. 14 — 16 juli i Reval.

### Kassaberättelser från S. O. V:s lokalavdelningar.

Som tillägg till den allmänna kassaberättelsen, som infördes i № 13, meddela vi här ett par kassaredovisningar från lokalgrupperna.

#### Nuckö-afdelning.

##### Inkomster.

	Mk.
Medlemsavgifter . . .	1742 : 50
Kollekter och basarer .	5125 : 30
Från centralkassan . .	2000 : 00
Arrende för Ranna . .	1000 : 00
Gåvor . . . . .	700 : 00
Sålda böcker . . . . .	109 : 00

Summa Mk. 10. 676 : 80

##### Utgifter.

	Mk.
Årsmötet (server. o. andra omk.) . . . . .	235 : 00
Remonter för Ranna .	2970 : 00
Husskatt för Ranna . . . . .	4 : 48
Joel Nyman för Dagöresan enl Riksför uppdrag	1000 : 00
A. Ringberg ränta å lån .	60 : 00
Kansliutgifter, telegram o. annons. . . . .	141 : 43
Kaleb Andersson, folkhögsk. . . . .	2000 : 00
Till centralkassan . . .	2500 : 00
Saldo till 1921 . . . . .	1765 : 89

Summa Mk. 10.676 : 80

#### Ormsö-avdelning.

##### Inkomster.

	Mk.
Saldo från 1919 . . . . .	271 : 27
Medlemsavgifter . . . . .	714 : 25
Av past. Malm för Marthakurs . . . . .	200 : —
Inkomster på Gustaf-Adolfsdagen för folkhögskolan .	777 : 55
För sålda frön . . . . .	43 : 95

Summa Mk. 2007 : 02

##### Utgifter.

	Mk.
Folkhögskolan . . . . .	827 : 55
Möten och föredrag . . .	164 : 50
Avgift till Riksfören av 122 medlemmar . . . . .	366 : —
Kansliavgifter . . . . .	256 : 58
Saldo till 1921 . . . . .	392 : 39

Summa Mk. 2007 : 02

## Besök från Finland.

Reval har under veckans lopp haft mycket storartade besök från Finland. Den 4 och 5 maj var ett sångarbesök av ett 60-tal finska studenter, som två kvällar gävo konserter på Estonia. Publikerna var mycket hänförd över sången och besöket från broderlandet. Denna gång sjöngs endast på finska.

Den 8 maj styrde också ett sportsällskap (finska scouter) med "Viola" sin färd mot Reval. Mottagandet var båda gångerna hjärtligt. — Söndagen den 8 maj var förresten en högtidlig dag med tåg och fanfareröverall i staden till invalidernas minne. Överallt på gatorna gjordes insamlingar för invaliderna och även kinematografernas och andra tillställningars inkomster ha tillfallit invalidkassan.

## Amerikanska Röda Korset

ämnar inrätta punkter däri de hjälpbehövandes barns hälsotillstånd undersökes. Lokalfrågan gör vissa hinder, men 3 läkare anställas nu genast, som 3 gånger i veckan besöka varje punkt och undersöka barnens hälsotillstånd samt lämna råd och anvisning för sjukvård jämte mediciner. Två ambulationer öppnas för ändamålet.

## Obligatorisk vaccination för barn.

Revals stads sjukvårdsavdelning anordnar den 23, 24 och 25 maj kostnadsfri vaccination för barn. Vaccineringen är obligatorisk för barn, som äro födda 1920.

## Utlandet.

### Tyskland.

#### Skadeståndskrisen.

De senaste meddelandena från utlandet giva vid handen att ententen uppnått enighet i frågan om åtgärderna mot Tyskland. Tyskland skall betala 6.600 miljoner pund sterling. Det blir 2 miljarder guldmark om året under

en längre tid samt därtill ännu 25% och 1% av värdet av Tysklands export. Tillsammans skulle det knappast bli 3 miljarder om året Tyskland har i en annan not till Washington gjort nya eftergifter. Hughes har besvarat föregående not och begärt som förut förslag som bättre tillgodose de allierades krav. Den nya noten säges i viss mån tillmötesgå ententens fordringar. De allierade ha tillställt Tyskland ett ultimatum, däri begäres svar till den 12 maj huruvida Tyskland går in på villkoren, i annat fall ockuperas Ruhr-distriktet. Man hoppas att Tyskland antager de nya villkoren och att därför någon ockupation icke företages. — Såsom redan förut sågs har Fehrenbach - Simons-regering med anledning av skadeståndskrisen inlämnat avskedsansökan.

## Uppror i Överschlesien.

Man hyste redan förut farhågor att den polska konstitutionsdagen den 3 maj av polackerna skulle begångnas till begående av våldshandlingar i Överschlesien. Detta har också besannats. Enligt privat till Dagens Nyheter har beväpnade polska avdelningar den 4 maj infallet i Övre Schlesien. I kretsarna Pless, Rübrik, Beuthen och Gleiwitz utbröt genast uppror,

I morse kl. 3 ryckte insurgenterna in i staden Beuthen och läto flera tanks köra genom gatorna. Kort därpå blev Katowitz besatt. Alla telefonförbindelser till Tyskland blevo avskurna och järnvägstrafiken stoppades. Hallsoldaterna ha sprängt flera broar i luften. Svåra våldshandlingar ha förekommit. Sålunda blevo i Rübrik tolv tyskar ihjälslagna. Medan städerna Beuthen och Katowitz före middagen blevo besatta av franska trupper, befunno sig Soran, Pless och Rübrik ännu i insurgenternas våld. Från Gleiwitz och Hindenburg blevo insurgenterna förjagade efter strid.

## Privat till Dagens Nyheter.

Berlin, 2 maj.

Meddelandet om att den internationella omröstningskommissionen i Oberschlesien föreslår en delning av omröstningsområdet, varigenom detta med undantag av distrikten Pless, Rübrik och en del av kretsen Kattovitz skall kvarstanna hos Tyskland, har besvarats av de polska ledarna med strejkproklamation. Arbetarna i 35 gruvor i Rübrik ha i dag trätt i strejk. Gruvorna ha besatts av militär. Man fruktar att Korfantys agitation skall leda till oroligheter i morgon den tredje maj, som är årsdagen av den polska konstitutionen. Telefon- och telegrafförbindelsen med de centrala distrikten är avbruten.

Enligt meddelande från Beuthen har general Lerond avrest till Paris för att avlägga rapport. Under tiden upprätthålles hans tjänst av den italienska medlemmen av kommissionen, general de Marini.

## Sverige.

460,000 kr. till Rysslands-svenskarna.

För utövande av hjälpverksamhet bland förut i Ryssland bosatta svenska undersåtar, vilka genom världskriget kommit i nödläge, har statsutskottet tillstyrkt anvisande av 460,000 kr.

## Polen firar nationaldag.

Minnet av 1791 års författning firas i dag.

T. T. Spec. Den 3 maj. Polens nationaldag kommer att firas överallt i landet med stora festligheter såsom ett uttryck för de känslor med vilka den polska nationen hälsar sin nyvunna frihet. Dagen är ägnad minnet av Polens författning av den 3 maj 1791, vilken representerar Polens siöta ansträngningar att bevara sin statliga självständighet. Genom denna konstitution infördes ärftligt konungadö-

me, avskaffades liberum veto, frigjordes bondeståndet, tillerkändes borgarna samma rättigheter som adeln, upprättades en stark arme, omorganiserades finansväsendet etc. Sedan Polen trots Kosciuskos och andra hjältemod dukade under, har nationaldagen icke kunnat firas annat än i största hemlighet.

Årets festligheter fingo en alldeles särskilt högtidlig karaktär

till följd därav att Polen i år erhållit sin nya författning, varigenom landet, såsom en medlem i de oberoende staternas krets, erhållit en med dessa likvärdig styrelseform.

### Brevlåda.

Insändaren av brevet från Gammalsvenskby, Kustbon № 14, bedes härmed vara vänlig och

meddela Redaktionen, på vilka vägar brevet, som publicerats, nått honom. Vi önskade gärna komma i kontakt med svenskarna därtvå och vore därför synnerligen tackamma för alla hithörande upplysningar. Har brevet kommit per post? Svar till Redaktionen ombedes genast.

Redaktionen.

## J. F. Hallmans

**Bokhandel, Uddevalla, Sverige**

anbefaller sig för leverans av all sorts

**Svensk litteratur**

såsom läroböcker, romaner, memoarverk, resebeskrivningar, teologi, religiösa berättelser, läkareböcker, ungdomsböcker, biblar och psalmböcker.

Begär våra bokkataloger, som sändas gratis och franko.

Ävenledes framhålles vårt välsorterade lager av dansk, norsk, tysk, fransk och engelsk litteratur.

## Schwedische Briefmarkenhandlung

(Innehavare Wilhelm Liljencrantz)

Institutgat. 3.

**Köper och säljer frimärken av  
alla slag.**

**Specialitet:**

**baltiska och ryska märken.**

Gynna

Svenska Frimärksaffären.

## Medlemmar i Svenska Odlingens Vänner

uppmannas härmed att skyndsamt avbetala sina

### medlemsavgifter för 1921

måndagar och torsdagar kl. 6—8 å Riddaregatan 3  
samt alla sökdagar kl. 12—1 å Svenska Folksekretariatet, Dompromenaden 3.

Prenumeranterna i stan och på landsbygden få

icke glömma att erlagga sina

**== prenumerationsavgifter ==**

för april—juni.

På landsbygden inkasseras pengarna av skollärarne-ombudsmännen.